

Δημήτρης Σαραφειανός
*Υποκλοπές: άλλη μια όψη της σύγχρονης
αντιτρομοκρατικής πολιτικής*

Είναι προφανής η πολιτική σημασία του δικαιώματος των επικοινωνούντων να αποφασίζουν για το απόρρητο ή μη της επικοινωνίας τους έναντι τρίτων και ιδίως έναντι των κρατικών οργάνων. Αποτελεί στοιχειώδη ελευθερία για την οριοθέτηση ενός χώρου συλλογικού αυτοπροσδιορισμού.

Σήμερα η τεχνολογική ανάπτυξη παράγει νέες δυνατότητες επικοινωνίας και νέες διακινδυνεύσεις για το απόρρητο αυτής. Οι διακινδυνεύσεις όμως αυτές δεν αίρουν την υποχρέωση του Κράτους να επενδύει για

την εξασφάλιση αυτού του απορρήτου, όπως προβλέπουν τα άρθρα 19 και 5^Α του Συντάγματος. Πόσω μάλλον με δεδομένο ότι η ίδια η τεχνολογία παρέχει λύσεις που διασφαλίζουν το απόρρητο. Σήμερα, όμως, η υιοθέτηση της στρατηγικής του αντιτρομοκρατικού αγώνα οδηγεί στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση. Στην αποδοχή της χρήσης των τεχνολογικών μέσων για την άρση του απορρήτου. Η πανοπτικότητα δεν αποτελεί συνεπώς απλό παράγωγο της τεχνολογίας, αλλά επιλογή. Η λογική αυτή επιφέρει παράπλευρες απώλειες: την αδυ-

ναμία του Κράτους να θωρακίσει τον ίδιο του τον εαυτό.

Δεν είναι τυχαίο ότι κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων και υπό την υψηλή εποπτεία ελληνικών και ξένων μυστικών υπηρεσιών είχε επικρατήσει μια γενικότερη χαλάρωση στην τήρηση των νόμιμων εγγυήσεων για την εξασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών που συνέβαλε στη λειτουργία του αποκαλυφθέντος κυκλώματος υποκλοπών. Η εγκατάσταση λογισμικού «νομίμων συνακροάσεων» στις εγκαταστάσεις των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας πραγματοποιήθηκε χωρίς καν να υφίσταται νομοθετικό πλαίσιο που να την επιτρέπει (το σχετικό προεδρικό διάταγμα —47/2005— εξέδόθη τον Μάρτιο του 2005).

Και αν σήμερα οι υποκλοπείς εκμεταλλεύτηκαν την παράνομη εγκατάσταση του λογισμικού νομίμων συνακροάσεων για να αποκτήσουν πρόσβαση στο περιεχόμενο των συνομιλιών (και μάλιστα αποκαλύφθηκαν όταν ακριβώς επιχείρησαν να προσθέσουν στο παράνομο λογισμικό τη λειτουργία γεωγραφικού εντοπισμού των επικοινωνούντων που δεν είχε προεγκατασταθεί από την Έρικσον), ακόμα πιο εύκολο θα είναι να αποκτήσουν οι εκάστοτε υποκλοπείς πρόσβαση και στα δεδομένα κίνησης και θέσης των επικοινωνούντων όταν αυτά θα υποχρεούνται να τα διατηρούν για χρονικό διάστημα από 6 μήνες έως 2 έτη οι εταιρείες τηλεφωνίας και οι παροχείς υπηρεσιών διαδικτύου, βάσει της νέας οδηγίας για τη διατήρηση των προσωπικών δεδομένων.

Υπάρχει μια φαιά γραμμή που συνδέει την υπόθεση των υποκλοπών με αυτή των Πακιστανών, αλλά και με τις δίκες 17N και

ΕΛΑ. Και από τις δύο περιπτώσεις (αλλά και πρωτίστως από την περίπτωση του Ευ-αγγελισμού) αποδεικνύεται ότι η θεσμοθέτηση μιας έκτακτης αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας που βρίσκεται στο μεταίχμιο ή και έξω από τα όρια των συνταγματικών εγγυήσεων εθίζουν τις διοικητικές αρχές και τις μυστικές υπηρεσίες να δρουν πέρα και έξω από τα όρια που και η ίδια η αντιτρομοκρατική νομοθεσία χαράζει (υποβοηθώντας ταυτόχρονα κάθε είδους υποκλοπείς στο έργο τους). Και από τις τρεις περιπτώσεις προκύπτει ότι οι ξένες μυστικές υπηρεσίες έχουν αποκτήσει ευρύτερες προσβάσεις με την ανοχή και τη συνεργασία των ελληνικών διοικητικών αρχών. Και στις τρεις περιπτώσεις κοινή ήταν η διοχέτευση πληροφοριών από τις διοικητικές αρχές προς τα παπαγαλάκια της δημοσιογραφίας για την διαχείριση της κοινής γνώμης.

Υπό αυτή την έννοια η εκάστοτε κυβέρνηση δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται απλά ως θύμα, ή μη μόνο ως θύμα που αποδέχεται τους σκοπούς και τα μέσα του ίδιου του του θύτη. Η συστράτευση στον πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία διαμορφώνει ένα συγκεκριμένο μοντέλο δράσης που αίρει δικαιώματα και εγγυήσεις νομιμότητας, αναβαθμίζει τον αυτόνομο ρόλο των διοικητικών αρχών, καθιστά τις ξένες μυστικές υπηρεσίες αποδεκτό πόλο συντονισμού και παρέμβασης στη διαχείριση υποθέσεων, υποτάσσει τη δημοσιογραφία σε φερέφωνο τους. Η αποδοχή αυτού του μοντέλου θα εξακολουθεί να παράγει παρόμοιες πολιτικές κρίσεις. Το μεγάλο όμως ερωτηματικό παραμένει το όριο της κοινωνικής ανοχής.